

Oude Kerk, zondag 21 januari 2024

Schrift en Tafel

ds. Johan Meijer

---

gelezen: I Samuël 3: 1-18; Marcus 1: 14-20

titel: de HR van het Koninkrijk

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus,
lieve mensen van God*

Een bekende afkorting is HR. HR is de afkorting van Human Resources, ook wel personeelszaken of P&O (Personeel & Organisatie) genoemd. HR omvat dus alles wat te maken heeft met je personeel en de zorg ervoor. Denk aan het werven, selecteren, inwerken, belonen, beoordelen en opleiden van personeel. Het opstellen van een vacaturetekst? HR. Het voeren van sollicitatiegesprekken? HR. Het verzorgen van een bloemetje voor een jarige collega? HR. Het opstellen van een duidelijk salarishuis? HR. En ga zo nog maar even door. Heb je personeel in dienst? Dan heb je te maken met HR.

Vandaag hebben we in de beide Schriftlezingen te maken met de HR van het Koninkrijk van de hemel. De Human Resources van God. En het personeelsbeleid van Jezus. De HR van het Koninkrijk, zo noem ik deze overdenking. Werven en selecteren behoort tot het HR-beleid en daar gaat het om in de lezingen van vandaag, waarbij in de mensenwereld de volgorde is: werven en selecteren. Maar God draait het om, hij selecteert eerst en werft daarna.

De selectie van Samuël is heel bijzonder gegaan, want dat ging in eerste instantie via zijn moeder op wonderlijke wijze. Wonderlijk omdat zijn moeder Hanna in haar intense verdriet om de vernederingen van de andere vrouw van haar man Elkana, Peninna bad om verlossing en uitkomst. Peninna treiterde Hanna omdat zij geen kinderen kon krijgen.

Hanna kreeg de belofte dat zij een kind in haar eigen buik zou dragen, maar dat dat kind van meet af aan toegewijd zou zijn aan de Eeuwige. Een Nazireeër Gods, een toegewijde jongen die zou leven in de zuiverheid van een profeet. Op een zeer vergelijkbare manier vertelt ons de Evangelist Lucas over de geboorteaankondiging van Johannes, geboren uit ouders die zichzelf voor onvruchtbaar hielden en opgegroeid als een Nazireeër Gods: die helemaal met God leefde, ook in zijn leefstijl, inclusief eten, drinken en kleding: sober, ook in de zin van nuchter. De werving is bij zowel Samuël als bij Johannes gegaan via de geboorte, en in beide gevallen via een ouder en een engelenontmoeting in de tempel.

Je zou kunnen zeggen bij zowel Samuël als Johannes de Doper was de selectie prenataal. God selecteerde een moeder, een vader, had al voor de geboorte zijn oog laten vallen op een precieze uitverkorene, door wie en in wie het heil van het Koninkrijk van de hemel verder zou gaan. God selecteerde ook Maria van Nazareth, en liet via zijn aankondig-engel weten dat zij de uitverkorene van God was om de Messias ter wereld te brengen. Dat was een wel heel bijzondere selectie van de Eeuwige: een jong meisje uit dat achterlijke Nazareth. Uitgerekend zij werd geselecteerd, net als dat uitgerekend Hanna werd geselecteerd om Samuël voort te brengen en Zacharias en Elizabeth om Johannes te mogen ontvangen.

Achterlijk Nazareth, je hoort het goed. Achterlijk is natuurlijk een begrip dat anderen je toekennen, in dit geval was het vanuit Juda geredeneerd. Daar, waar ook de hoofdstad was, en de tempel, en het centrum van beschaving, daar keek men nog al neer op Nazareth. Nazareth in Galilea. Dat betekent Landstreek, provincie. Van oorsprong is het dus een soortnaam, maar het werd al gauw een eigenaam voor die bepaalde landstreek in het noorden en kreeg daarbij meteen een denigrerende betekenis: niet erg in tel, in rechtzinnigheid niet hoog aangeschreven, met al die heidenen daar. In Galilea werd niet de geschiedenis geschreven van God met zijn volk, wie daarheen ging of daar vandaan kwam moest maar niet rekenen op de steun van de klerikalen en intellectuelen van Judea en Jeruzalem.

Een leraar uit m'n tienertijd zei het zo: het verstand woont in de stad, maar de wijsheid op het platteland. Dat was best een uitspraak, die me toen wel goed uitkwam, want ik kwam van het platteland en ook nog van een boerderij. Maar het tekende wel de verhoudingen. Er wordt neergekeken op het achterlijke platteland, terwijl men in de stad zoveel ontwikkelder is. Zo'n verhouding speelt ook steeds in de Bijbelse verhalen en het is voortdurend God die de rollen opdraait. Nazareth, Galilea, het wordt een verheven regio en plaats.

Precies de regio waar Jezus begint met zijn werving van leerlingen. En kan het erger: het zijn ook nog eens vissers die geroepen worden. Arbeiders, van dat slag dat met de handen werkt. Van dat slag waar je op neer dient te kijken. Uitgerekend zij. Uitgerekend daar. Jezus rekruteert en mobiliseert dáár zijn achterban. En kiest er voor om mede via hen het Evangelie van God te verkondigen.

Over die leerlingen is best veel te doen geraakt in de loop van de uitlegggeschiedenis. Want het kon toch niet zijn dat zij ècht achterlijk waren. In de tijd van Erasmus van Rotterdam was dit een serieuze kwestie ook voor Erasmus zelf. Want hij was het die goede opleiding propageerde, nee niet goede opleiding, de b este opleiding. Hij maakte er zijn levenswerk van. Hoe konden dan die apostelen alleen maar vissers zijn, er moest toch ook een intellectuele kant aan hen zijn? Zo zie je dat de afkomst en het werksoort van Jezus' leerlingen steeds een heikel punt is geweest.

Wat mij opvalt in het wervings- en selectiebeleid van de Eeuwige is dat hij voortdurend onverwachte keuzes maakt. En dat Hij steeds heel anders kijkt naar opleiding. Niet de opleiding aan een academie is het criterium, maar de opleiding van het leven, de leerschool van het leven. Het verstand woont in de stad, maar de wijsheid op het platteland g eldt op heel wat plaatsen in de Schrift.

Zelf vind ik het meest treffende voorbeeld daarvan de selectie en werving van Koning David. Tegen alle verwachting in kiest ziener God bij monde van zijn ziener Samuël de jongste van de serie broers, die tijdens de selectie niet aanwezig is, maar op het veld de schapen aan het herderen is. Hij wordt geschikt geacht, niet door zijn eigen vader, niet door zijn grote broers, maar door God. En niet zomaar: als herder, schaapsherder in zijn geval, heeft hij heel veel geleerd in de leerschool van het leven, namelijk omgaan met gevaar, met bedreiging van de kudde, met de grillen van het weer, met extreme kou bij nacht en verzengende hitte overdag. Hij kan inspelen op een naderende onweersbui, en kan de kudde beschermen tegen leeuwen en beren. Met andere woorden: hij heeft de basale vaardigheid voor een leider. En die verkiest God. En dan klinken die ongeëvenaard rake en mooie woorden: de mens ziet aan wat voor ogen is, maar God ziet het hart aan. En neemt David in dienst voor het hoogste ambt.

En nu zijn het vissers. Die net als herder David heel goed wisten hoe het leven in elkaar stak. Die de grillen van de natuur kenden, de gevaren van het water, de plotselinge weersomlagen, de weerbarstigheid van de visvangst. In een schitterende roman van Maarten 't Hart, Psalmenoproer, schildert de schrijver het leven van de vissers. De ruwheid van hun bestaan, de behendigheid die zij nodig hebben om in te spelen op al wat hen wedervervaart. Het zijn vissers die Jezus selecteert en werft. Vissers uit Nazareth. Die het leven kennen, die de leerschool van het leven in hun vezels hebben, die met hun zongebruinde huid en hun weerbarstige eeltige handen van aanpakken weten.

Het wervings- en selectiebeleid van de hemel is dus goed beschouwd zo gek nog niet. Wel dwaas in de ogen van de wereld, althans van hen die de opinie van de wereld bepalen, maar wijs in de ogen van de Heer. Het is als om te zeggen: het Koninkrijk van God hangt niet af van papieren of van status of van studiepunten of van bij welke studentenvereniging je zat, of wel netwerk je hebt. Het netwerk van Gods Koninkrijk zijn echte netten, echte netwerkers, zij die de handen uit de mouwen steken. Die weten hoe je moet vissen, die ook weten hoe je mensen kunt betrekken bij dat goede nieuws van Gods werkelijkheid.

O ja... een visser vangt vis. Maar vangt een visser van mensen dan mensen? Is het zo dat mensen gevangen moeten worden, gekaapt, gegijzeld? Nee, natuurlijk niet. Is het dat je

mensen voor Gods koninkrijk moet vangen door in te hakken op hun kwetsbaarheid? Nee, natuurlijk niet. Het is dat je mensen weet te boeien, weet te raken, dat je verkondiging puur is en oprecht. Dat je wijze van communiceren niet een trucje is, of aangeleerd politiek correct gedrag. Maar dat het recht door zee is, dat het uit je hart komt. Dat het liefdevol is en dat het oog heeft voor álle mensen, in álle kleuren van de regenboog. Dat het gesproken wordt door mensen die weet hebben wat het is om achtergesteld te zijn. Dat het uitgedragen wordt door mensen die weten wat het is om een stempel op gedrukt te krijgen. Dat het verkondigt wordt door mensen die de slinkse politieke strategieën van de hoge heren en dames doorhebben en zich niet laten misleiden of verleiden.

Zúlke mensen heeft God nodig in zijn dienst. Zulke mensen selecteert en werft Jezus. Zúlke mensen die een hart uit één stuk hebben, die in die zin éénvoudig zijn en dat is wat anders dan simpel of achterlijk. Mensen die een klóppend hart hebben voor de diepe waarden van God. En er voor bereid zijn om zonder praten hun netten te verlaten. En alles op te geven en trouw hem na te leven.

Het verrassende van Gods HR-management is dat Hij mensen in dienst neemt die dat van zichzelf misschien nooit gedacht hebben. Hij komt misschien vandaag voorbij en roept ook ons, roept jou en mij. En vraagt ons Hem te geven de rijkdom van ons leven.

Amen